

БАЗИЧНИ МОДЕЛ РАЗВОЈА МУЗИЧКОГ ТАЛЕНТА – ДОПРИНОС ДЕФИНИСАЊУ ФЕНОМЕНА

Апстракт: Анализа релевантне литературе упућује на закључак да још увек не постоји опште прихваћена концепција даровитости и талента, већ се још увек трага за новим решењима и формулацијама са циљем што успешнијег процеса идентификације и рада са даровитим и талентованим особама. Са тежњом да се допринесе разумевању феномена талента у домену музике, у раду су најпре образложени и термилошки одређени релевантни појмови – музички потенцијал, музичка способност/способности, музикалност, музички слух и др. Наведена разматрања, уз проучавање карактеристика музички талентованих особа омогућила су концепирање *Базичног модела развоја музичког талента*. Како на развој и манифестацију талента утичу многобројни лични и средински фактори, на првом месту начињена је дистинкција елементарних фактора (тј. чинилаца без којих се таленат не може развити) и индикатора који омогућавају препознавање (потенцијално) талентованих особа. Модел приказује и сложену интеракцију фактора, што је условљено фазом музичког развоја, као и правцем у коме се музички таленат развија. У односу на наведена разматрања, конструисана је сажета дефиниција музичког талента.

Кључне речи: музички таленат, модел, концепције даровитости, термилошко одређење.

---

1. Увод

У светским научним круговима значајна пажња посвећује се даровитим и талентованим особама, што резултира формирањем нових концепција и тежњом да се развију што успешније стратегије идентификације и подстицања даровитости. Ипак, као и код даровитости у општем смислу, још увек не постоји универзално прихваћена и применљива концепција талента у домену музике. Његов развој детерминисан је многобројним личним и срединским факторима, те је са циљем детаљнијег сагледавања потребно дефинисати који се од тих елемената могу сматрати неопходним чиниоцима талента а који индикаторима, тј. карактеристикама према којима музички талентоване особе можемо препознати. Чињенице да поједини фактори делују различитим интензитетом на различитим узрастима, као и да се музички таленат може манифестовати у више специфичних видова, указују на комплексност дефинисања овог феномена. Из тог разлога, најпре је приступљено термилошком одређењу појмова које налазимо у стручној литератури и музичкој пракси.

2. Термилошко одређење релевантних појмова

Проучавање музичко-педагошке и психолошке литературе везане за наш проблем истраживања упућује на чињеницу да различити аутори одређене термине тумаче и користе на различите начине. Изрази који се често употребљавају, као што су *музички таленат*, *музичка даровитост*, *музичка способност/способности* и *музикалност*, налазе своју применљивост „у три смисла – као капацитет (енгл.

---

¹ igornik.fu@gmail.com

capacity), као подобност (енгл. *aptitude*) и као способност у најширем смислу (енгл. *ability*)” (Radoš, 2010: 52). Узимајући у обзир и изразе *музички слух*, *музички потенцијал* и друге, сматрамо неопходним да пре образложења фактора који утичу на развој музичког талента дефинишемо начин употребе и значење наведених термина.

Својеврсну синтезу појмова који се користе за означавање „музичких понашања” креирао је и објавио Р. Персон (Persson, 2009; 2011). Он сматра да се највећи број термина може објаснити категоријама *генотипа* (што подразумева генетски одређен потенцијал) и *фенотипа* (развијеног вида понашања који представља резултат одређеног генотипа). Трећу категорију чине универзални (all-inclusive) термини који се често користе и у свакодневном речнику, а који настоје да укључе и обухвате све музичке активности или њихове аспекте.

Табела 1: Преглед појмова који се у литератури користе за означавање музичких понашања (Persson, 2009; 2011)

Генотип	Фенотип	Универзални термини
Музички потенцијал (<i>aptitude</i>) Музички капацитет Музичка интелигенција	Музички таленат Музичка способност Музичко постигнуће Креативни музички таленат Музичка експертиза Музичка екселенција Музичка еминенција Елитни музички таленат Музичка генијалност Музичка компетенција	Бити музикалан Бити немусикалан

Имајући у виду процес музичког развоја, најпре можемо издвојити групу термина који се односе на **потенцијал за бављење музиком**, тј. оне које Персон сврстава у категорију генотипа. У литератури на енглеском језику ова категорија се најчешће означава терминима *capacity* и *aptitude*. Евидентно је да већина истраживача музичком потенцијалу придаје јаку наследну основу. Још је К. Сишор сматрао да музички потенцијал омогућава идентификацију талента и пре почетка музичке обуке (према: Haroutounian, 2008: 3). Мекферсон и Вилијамон под потенцијалом (*aptitudes*) подразумевају „природне способности генетског порекла које се јављају и развијају мање или више спонтано код сваког појединца” (McPherson & Williamon, 2006: 240). Њима се, према речима ових аутора, може објаснити разлика у постигнућима појединаца који се развијају у приближно једнаким срединским условима. Веома сличан аргумент налазимо и код других истраживача (Law & Zentner, 2012: 2): музички потенцијал препознаје се у чињеници да међу особама са врло сличним срединским утицајима (музичком акултурацијом) има оних које приметно успешније и брже усвајају музичке елементе и развијају вештину извођења. Хароутунијанова музички потенцијал (*aptitude*) дефинише као „капацитет да се осете и разликују звучне промене” (Haroutounian, 2008: 2) који је урођен, те самим тим евидентан и пре било каквог формалног музичког образовања. Он је „сржни елемент музичког талента” (исто, 5). Подсетићемо још да Гарднер (Gardner, 1999) користи термин музичка интелигенција како би означио капацитет за бављење музиком, то јест за извођење, компоновање и доживљавање музичког садржаја.²

² Исти термин користи и Х. Винг али са нешто ширим значењем; музичка интелигенција према овом аутору укључује музичку способност у ужем смислу (тј. музичку перцепцију) као и способност евалуације, процењивања музике (према Mirković-Radoš, 1998: 18).

Док поједини аутори не праве разлику између *капацитета* и *потенцијала* (нпр. Nagoutounian, 2008), у литератури налазимо и дистинкцију ових термина. К. Радош (2010) сматра да капацитет углавном подразумева урођене диспозиције за бављење музиком и да се као такав може сматрати базичном детерминантом музичког постигнућа. С друге стране, музички потенцијал који ауторка назива и *музичком подобношћу*, представља „резултанту наследних чинилаца и раног, неформалног музичког искуства и поставља горњу границу нивоу постигнућа, као и брзини стицања одређене музичке вештине” (исто, 53).

Међу ауторима који сматрају да свака особа поседује капацитет за бављење музиком можемо издвојити јапанског педагога Шиничија Сузукија, чија је метода за учење музике усмерена ка подстицању потенцијала путем излагања детета музичким стимулансима у раном периоду развоја. Сузуки је веровао да сва деца поседују урођен потенцијал и да свако може изградити вештину извођења музике (Кодела и Николић, 2014). На сличан начин, Персон сматра да „свако поседује музички капацитет уколико не постоји неуролошка дисфункција” (Persson, 2009: 733). Он ипак признаје да упркос поседовању капацитета, не може свако постати музички талентован.

Сагледавајући наведена мишљења, сматрамо да се о појмовима *капацитет* и *потенцијал* може говорити као о синонимима. Музички потенцијал је дакле одређен генетским карактеристикама, али је његов развој „потпомогнут” неформалним музичким искуствима. У оквиру ове категорије можемо усвести и термин *потенцијални музички талент* као карактеристику деце која поседују дар у виду музичког потенцијала који се (још увек) није манифестовао као постигнуће.

Термини **музичка способност** и **музичке способности** најчешће се односе на специфичну врсту способности неопходних за успешно бављење музиком. Поред чињенице да наведена термилошка разлика упућује на становишта унитариста и елементариста (тј. теорија о једној општој музичкој способности односно о више специфичних), увиђамо да у литератури ови изрази попримају делимично различита значења. Када се користи у једнини, термин *музичка способност (ability)* има општију конотацију. Халемова, рецимо, сматра да постоје индикације да су „концепције музичке способности у општој популацији много шире од оних које се идентификују традиционалним тестовима музичке способности” (Hallam, 2006: 430). Она под музичком способношћу подразумева и неке персоналне факторе, посебно наглашавајући мотивацију. Овако схваћена музичка способност донекле се изједначава са нашим поимањем музичког талента. С друге стране, термин *музичке способности (abilities)* најчешће се користи за означавање скупа специфичних видова способности (осећаја за висину тона, осећаја за ритам, музичке меморије, хармонског слуха, способности естетског доживљавања музике), дакле конкретних способности које представљају фундаментални елемент развоја музичког талента (упор. Mirković-Radoš, 1998; Radoš, 2010). Овакво виђење термина *музичке способности* коришћено је у овом раду.

Музикалност је један од појмова нешто општијег карактера за који, чини се, још увек не постоји прецизно дефинисано термилошко одређење. С једне стране, у литератури налазимо ставове према којима музикалност обухвата већи број фактора (способности, мотивацију, креативност) који утичу на успех у домену музике. На тај начин је музикалност дефинисана као „комплексно психичко својство засновано на слушној перцепцији, могућности памћења и репродуковања музике. Њу карактерише активно интересовање за музику, богата фантазија, потреба за музичким изражавањем, као и развијени моторни рефлекси” (Kršić-Sekulić, 1990: 17). Наведена ауторка музикалност сматра основним условом за бављење музиком. Друга група аутора пак музикалност везује превасходно уз естетски доживљај музике, не укључујући обавезно и извођачке аспекте. Радошева сматра да музикалност представља „саму психолошку

суштину музичких способности. Способност естетског доживљаја музике, осетљивост на афективну вредност и уметнички квалитет музичког дела или његове интерпретације чини срж појмовног одређења музикалности, његов нужан услов” (Radoš, 2010: 54). Богуновићева термин музикалност користи за означавање сложенијих видова музичких способности, што укључује „способност реаговања на музику, осетљивост на естетску и афективну вредност музике, као и способност разумевања, доживљавања и вредновања музике” (Bogunović, 2010: 74).

Према Радичевој, музикалност није „само формалан скуп посебних способности, нити, пак, целовито, недељиво својство једне личности” (Radičeva, 1997: 95), већ се ова сложена појава може сагледати кроз три компоненте – слушно перцептивну, моторичко-репродуктивну и емоционалну. Иако „способност емоционалног одјека на музику” сматра центром музикалности, Којов-Буквић (1989: 21) као неопходну наводи и слушну компоненту. Чињенице да музикалност обавезно укључује емоционални доживљај али да је он немогућ без „финог разликовања мелодијских, ритмичких и других промена”, навеле су ауторку да издвоји две основне компоненте музикалности – *емоционалну* и *слушну*. Оне, дакле, једна без друге не чине музикалност.

Како би прецизније одредили овај појам, поједини аутори настоје да дефинишу категорије, као и различите видове музикалности. Још је М. Васиљевић формирао категорије музикалних особа, те њихов „интензитет музикалности” посматра: „(1) као нијансу или бледи траг музикалног интензитета, (2) као музикалну склоност, (3) као јасно изражен смисао, (4) као даровитост и (5) као снажну обдареност” (Vasiljević, 1939: 9). Аналогно томе, В. Кршић-Секулић (1990: 17) говори о различитим типовима музикалних особа, тј. о предиспонираним, способним, надареним, чак и талентованим особама, или пак о онима који ће у музици остварити само скромне резултате.

Понекад се термину музикалност даје нешто шире значење. Персон (Persson, 2009) музикалност сматра универзалним термином који настоји да укључи и обухвати све музичке активности или њихове аспекте. Суботникова и Џарвинова под музикалношћу подразумевају „могућност да се ефикасно комуницира путем музике” (Subotnik & Jarvin, 2005: 345). Левитин музикалност дефинише као „комплексну интеракцију физичких, емоционалних, когнитивних и психосоцијалних особина, од којих су неке чисто ’музичке’, а неке доприносе музикалности на различите начине” (Levitin, 2012: 637). Према овом аутору музикалност се манифестује како кроз продуктивне, тако и кроз рецептивне способности. Можемо констатовати да се овакво, шире схватање музикалности делимично поклапа са нашим ставом о музичком таленту. Штавише, и код домаћих аутора налазимо мишљење да је употреба појмова музикалност и музички таленат у виду синонима поткрепљена, будући да музички таленат подразумева (обухвата) музикалност: „музички талентована особа је, пре свега, музикална особа” (Mirkočić-Radoš, 1998: 14).

Узимајући у обзир наведено, *музикалност* као појам можемо дефинисати на два начина. У ужем смислу, музикалност се односи на афективни доживљај музике. На тај начин бисмо музикалним могли назвати и особе које нису музички описмењене и не поседују музичке вештине, али које разумеју музику и уживају у њој. Са друге стране, музикалност у ширем смислу подразумева развијене способности али и присуство других фактора (мотивације, креативности) и манифестује се кроз неки вид музичког изражавања. Овако дефинисана музикалност могла би се схватити као синоним музичког талента.

Музички слух се у пракси често поистовећује са музикалношћу, те су евидентна настојања музичких педагога да значење ових појмова разграниче. „Док музикалност означава комплетно психофизичко својство саздано на бројним

елементима, слух је само један од тих елемената” (Kršić-Sekulić, 1990: 20). М. Васиљевић дефинисао је музикалност као „зависност од слуха, наслеђа, средине и образовања човека” а слух „од физиолошких услова, наслеђа, рецептивних способности и извежбаности“ (1939, према: Нрпка, 1991: 11), сматрајући да су ова два феномена у узајамној вези. Даље налазимо да су „слух и музикалност две издвојене компоненте једне исте целине. Под слухом се подразумева способност прецизног реаговања гласом на задате тонске висине, а под музикалношћу естетски изражајни моменат при интерпретацији” (Vasiljević, 1978: 67). Свакако можемо констатовати да музички слух представља основни услов за бављење музиком, основу примања и разумевања звучних дражи, тј. фундамент развоја музичких способности.

Педагошка литература наводи неколико категорија музичког слуха – апсолутни, релативни, хармонски, полифони, унутрашњи. Апсолутни и релативни слух везани су за начин памћења и способност препознавања тонских висина, док се хармонски и полифони односе на опажање вертикалне и хоризонталне димензије музичке фактуре. Треба нагласити да се хармонски слух донекле може поистоветити са једним од видова музичких способности, тј. са способношћу опажања хармоније (Radoš, 2010: 80). Посебан акценат музички педагози стављају на развој унутрашњег слуха. То није случајно, будући да он представља услов, али и један од циљева музичког образовања уопште. Развијен унутрашњи слух омогућава „виђење” нотног текста приликом слушања музичког садржаја, као и замишљање звука пре његове репродукције (Vasiljević, 1991: 36; Campbell, 1989, према: Persson, 2009: 737). Штавише, Бродски и сарадници предлажу да се унутрашњи слух (inner hearing) може сматрати најизразитијим знаком музичког талента (Brodsky et al., 2008, према: Persson, 2011: 13).

3. Базични модел развоја музичког талента

Са циљем дефинисања талента у домену музике, у ранијим радовима аутора већ су сагледани и образложени неки од његових елемената. *Музичке способности* могу се сматрати основном карактеристиком музички талентованих особа, због чега је најпре анализирана њихова структура уз прихватање хијерархије, односно поделе на базичне и сложеније видове способности (уп. Mirković-Radoš, 1998; Radoš, 2010), док је емпиријско истраживање потврдило претпоставку о повећању нивоа способности са узрастом (Nikolić, Blažič i Kodela, 2016). *Креативност* као фактор музичког талента дефинисана је у смислу значајног дијагностичког знака, тј. индикатора, али не и обавезног елемента музичког талента. То је оправдано чињеницом да вредне креативне музичке продукте углавном можемо очекивати тек на старијим узрастима као исход дугогодишњег подстицања талента, развоја музичких вештина и специфичних музичко-теоријских знања (Nikolić & Kodela, 2016). Сагледавајући *мотивацију* као један од значајних фактора у развоју музичког талента, образложена је интеракција спољашњих и унутрашњих извора мотивације у различитим фазама музичког развоја, као и ставови о вези способности и мотивације (Nikolić i Kodela, 2018). Резултати емпиријског истраживања упутили су на податак да се мотивација за бављење музиком не огледа једино у жељи за похађањем музичке школе, због чега би процесом подстицања музичког талента требало обухватити и децу са ширим и „неформалним” музичким интересовањима.

Претпоставци да музички таленат не може бити једнозначно дефинисан говоре у прилог чињенице да је он узрасно специфичан феномен (тј. да се у зависности од узраста очекују различити нивои постигнућа), да сваки стадијум развоја доноси другачији склоп персоналних и срединских фактора, као и да се испољавање музичког талента не исцрпљује кроз извођење музике, већ су евидентне и његове креативне,

теоријске и педагошке манифестације. Тако Мекферсон и Вилијамон (McPherson & Williamon, 2006) издвајају најмање осам посебних типова музичког талента (извођење, импровизовање, компоновање, аранжирање, анализу, процењивање музике, дириговање и подучавање), Персон (Persson, 2009; 2011) предлаже три основна домена музичког талента (соло певање, инструментално извођење музике и домен који укључује компоновање, дириговање и аранжирање), док Богуновићева (2010: 62) сматра да се може говорити о „академској музичкој даровитости” и „извођачком музичком таленту”. Ови ставови указују на потребу да се чиниоци, фактори, као и пут развоја музичког талента, дефинишу посебно за сваки вид његовог испољавања.

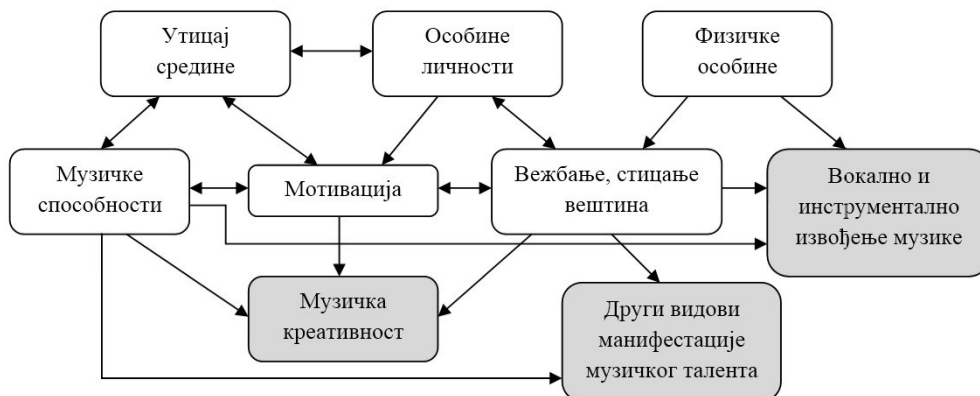
Ипак, у односу на бројне анализиране ставове можемо издвојити *елементарне* факторе, тј. *обавезне* чиниоце сваког вида музичког талента. То су **музичке способности, мотивација** и изврстан **процес учења** који подразумева вежбање, стицање и развијање музичких вештина и специфичних музичко-теоријских знања. Детаљна анализа досадашњих налаза омогућила нам је да креирамо *Базични модел развоја музичког талента*, који укључује неопходне факторе музичког постигнућа. Графички модел (Слика 1) приказује развој потенцијалног музичког талента (или музичког потенцијала) који има јаку наследну основу (McPherson & Williamon, 2006; Law & Zentner, 2012b; Haroutounian, 2008), али је такође под утицајем најранијих музичких искустава (Radoš, 2010). *Музичке способности* се развијају кроз целокупан период напредовања ка изузетним музичким достигнућима, што се нарочито односи на способности вишег реда које укључују естетско вредновање музичких дела и њихових извођења. Допринос *мотивације* за бављење музиком нарочито је значајан у почетном периоду формалног музичког образовања, када је младог ученика потребно подстицати и усмерити ка самосталном вежбању, док су у даљем току развоја евидентне промене квалитета мотивације у смислу удела унутрашњих и спољашњих фактора, тј. резултата њихове интеракције. *Процес учења* је приказан као константно присутан фактор, будући да манифестација талента захтева одређен ниво специфичних музичких знања и вештина. *Средина* у најширем смислу утиче на све наведене елементе. Фактори породице, школе и шире културне заједнице непосредно и посредно подстичу развој музичког потенцијала, музичких способности и мотивације, утичу на организацију процеса учења, као и на могућности за испољавање музичког талента. Средина коначно доноси и суд о музичком деловању појединца, тј. о његовом музичком таленту, вреднујући његова постигнућа и продукте.

Слика 1. Графички приказ Базичног модела развоја музичког талента

Евидентно је да смо у оквиру *Базичног модела развоја музичког талента* мотивацији дали важнију улогу у односу на неке концепције општег карактера (Gagné, 2008; Heller, 1991; Ziegler & Perleth, 1997; Perleth, 2001; Feldman, 1986), подстакнути чињеницом да многи аутори указују на важност мотивационих чинилаца за успех у домену музике (Bogunović, 2010; Subotnik & Jarvin, 2005; Haroutounian, 2000; 2008; Hallam, 2006; Winner & Martino, 2000; Pekić, 2011). Креативност, с друге стране, у *Базичном моделу* није нашла место као обавезан елемент, што је у супротности са неким концепцијама даровитости (Renzulli, 2005; Sternberg, 2003; 2005). Ипак, констатовали смо да не можемо очекивати од сваког детета које сматрамо музички талентованим да буде и музички креативно. На сличан начин, Суботникова и Џарвинова (Subotnik & Jarvin, 2005) нове идеје, креативне продукте и „револуционарна” извођења очекују тек у највишој фази развоја музичког талента. Персон (Persson, 2011) креативност као карактеристику везује искључиво за „продуктивни” домен музичког талента, дакле не и за његове извођачке манифестације. Ово ипак не умањује важност подстицања креативног музичког мишљења већ у најмлађем узрасту и значај дечје креативности у препознавању других елемената музичког талента.

Базични модел развоја музичког талента дакле приказује основне, обавезне елементе музичког постигнућа. Ако сагледамо и остале факторе који на различите начине утичу на развој талента, увидећемо врло комплексну интеракцију у којој они делују. Склопови и комбинације ових фактора зависе од фазе музичког развоја (узраста) и правца у ком се музички таленат развија.

Слика 2. *Интеракција фактора музичког талента*

Узајамни однос фактора музичког талента графички је приказан на Слици 2. Сматра се да су музичке способности и мотивација у узајамној вези и да међусобно позитивно делују (Winner & Martino, 2000; O’Neil & McPherson, 2002; Csikszentmihalyi, 1998, према: McPherson & Willamon, 2006). Мотивација даље важи за основни услов вежбања и стицања вештина, док повратно, осећај успеха у вежбању може повећати степен и квалитет мотивације. Средина утиче на развој музичких способности, мотивације и пожељних карактеристика личности, док са друге стране, високе способности и мотивација детета, као и личност, могу да утичу на родитеље и друге одрасле да пруже већу количину усмерене подршке. Особине личности имају удела у мотивацији и вежбању (а вежбање повратно развија пожељне црте), док физичке особине првенствено утичу на вежбање и извођење музике. Сивом бојом су на

графикону обележене области које се могу сматрати манифестацијама музичког талента. То су вокално и инструментално извођење музике, музичка креативност и други видови испољавања талента (анализа, процењивање музике, подучавање и сл.). Сви они зависе од музичких способности и развоја вештина и музичко-теоријског знања, док продуктивни аспект (компоновање, импровизовање) захтева и специфичан облик мотивације (појединац мора бити посебно мотивисан да би створио неко креативно дело).

4. Закључак

Разноврсност интеракција наведених у моделу указује на „тежину” дефинисања феномена музичког талента. Ипак, овакав приступ може да има теоријске и практичне импликације, будући да нам приказ елемената и њихове интеракције омогућава да дефинишемо **чиниоце** и **индикаторе** музичког талента на млађем школском узрасту, периоду који је од изузетне важности за препознавање и подстицање талента. Чиниоци тј. обавезни елементи (као што је приказано у *Базичном моделу*) на овом узрасту укључују музичке способности, мотивацију и својеврстан процес учења, те се очекује да се без присуства ових фактора талент не може испољити. Индикатори или дијагностички знаци односе се на карактеристике које омогућавају препознавање музичког талента, а укључују и елементе које не морамо сматрати његовим чиниоцима (нпр. креативност). Најзначајнији индикатори музичког талента у овом узрасту су музичке способности и вокално и инструментално извођење музике, следе музичко креативно изражавање, мотивација, док на талентована понашања могу да упућују и поједине особине личности као што су сензитивност и истрајност.

У виду синтезе разматраних налаза и ставова, а у складу са креираним моделом, можемо конструисати сажету дефиницију музичког талента:

Музички талент се огледа у узрасно специфичном постигнућу које је првенствено детерминисано одговарајућом интеракцијом музичких способности, мотивације и специфичног процеса учења, као елементима који су подстакнути повољним срединским утицајима.

Литература:

- Bogunović, B. (2010). *Muzički talenat i uspešnost*. Beograd: Fakultet muzičke umetnosti, Institut za pedagoška istraživanja.
- Vasiljević, Z. (1978). *Metodika nastave solfeđa*. Beograd: Univerzitet umetnosti.
- Vasiljević, Z. (1991). *Metodika solfeđa*. Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.
- Vasiljević, M. (1939). *Intonacija*. Beograd: Jovan Frajt.
- Gagné, F. (2008). *Building gifts into talents: Brief overview of the DMGT 2.0*. Preuzeto 8. 11. 2013. sa: <http://nswagtc.org.au>.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century*. New York: Basic Books.
- Ziegler, A. & Perleth, C. (1997). Schafft es Sisyphos, den Stein den Berg hinaufzurollen? Eine kritische Bestandsaufnahme der Diagnose- und Fördermöglichkeiten von Begabten in der beruflichen Bildung vor dem Hintergrund des Münchner Begabungs-Prozess-Modells [Will Sisyphus be able to roll the stone up the mountain? A critical examination of the status of diagnosis and promotion of the gifted in occupational education set against the Munich Talent Model]. *Psychologie in Erziehung und Unterricht*, 44,152–163.

- Кодела, С. и Николић, И. (2014). Подстицање музичког потенцијала као полазиште методе матерњег језика. *Савремене тенденције у наставним и ваннаставним активностима на учитељским (педагошким) факултетима* (стр. 541–547). Брање: Учитељски факултет.
- Кojов-Bukвић, I. (1989). *Metodika nastave muzičkog vaspitanja*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Kršić-Sekulić, V. (1990). *Korelacija nastave solfeđa sa instrumentalnom nastavom*. Knjaževac: Nota.
- Law, L. & Zentner, M. (2012). Assessing Musical Abilities Objectively: Construction and Validation of the Profile of Music Perception Skills. *PLoS ONE* 7(12): e52508. doi:10.1371/journal.pone.0052508.
- Levitin, D. (2012). What Does It Mean to Be Musical? *Neuron*, 73, 633–637.
- Mirković-Radoš, K. (1998). *Psihologija muzičkih sposobnosti (drugo izdanje)*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- McPherson, G. & Williamon, A. (2006). Giftedness and talent. In: G. McPherson (Ed). *The Child As Musician: A Handbook of Musical Development*. Oxford University Press. 239–256.
- Nikolić, I., Blažič, M. i Kodela, S. (2016). Temeljne glasbene sposobnosti učenca kot dejavnik prepoznavanja glasbenega talenta. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 31(3-4), 3–20.
- Nikolić, I. & Kodela, S. (2016). Musical creativity – constitutive element or product of musical talent development. *Facta Universitatis, Series Visual Arts and Music*, 2(2), pp. 85–92.
- Nikolić, I. i Kodela, S. (2018). Motivacija kao faktor razvoja muzičkog talenta. *Muzika*, XXII(1), 74–91.
- O’Neil, S. A. & McPherson, G. W. (2002). Motivation. In: R. Purncutt & G. McPherson (Eds.). *The science and psychology of music performance: creative strategies for teaching and learning*. Oxford university press. 31–46.
- Pekić, J. (2011). Glavne odrednice muzickog talenta. *Godišnjak Filozofskog fakulteta Novi Sad*, 36/2, 197–206.
- Perleth, Ch. (2001). Follow-up-Untersuchungen zur Münchner ochbegabungsstudie [Follow-ups to the Munich Study of Giftedness]. In K. A. Heller (Ed.), *Hochbegabung im Kindes- und Jugendalter [High ability in children and adolescents]* (2nd ed). Göttingen, Germany: Hogrefe, 357–446.
- Persson, R. (2009). The Elusive Muse: Understanding Musical Giftedness. In: L. Shavinina (Ed). *International Handbook on Giftedness*, Springer, 727–749.
- Persson, R. (2011). *The Multidimensional Model of Musical Giftedness (3MG): Breaking new ground in understanding musical talent and musical thinking*. WCGTC Conference, Prague. Preuzeto 9. 6. 2013. sa: <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:431753/FULLTEXT01>.
- Radičeva, D. (1997). *Uvod u metodiku nastave solfeđa*. Novi Sad: Akademija umetnosti.
- Radoš, K. (2010). *Psihologija muzike (drugo dopunjeno izdanje)*. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Renzulli, J. S. (2005). The Three-Ring Conception of Giftedness: A Developmental Model for Promoting Creative Productivity. In: R. Sternberg & J. Davidson (Eds). *Conceptions of Giftedness*. Cambridge University Press, 246–279.
- Sternberg, R. J. (2003). *Wisdom, intelligence, and creativity, synthesized*. New York: Cambridge University Press.
- Sternberg, R. J. (2005). The WICS Model of Giftedness. In: R. Sternberg & J. Davidson (Eds). *Conceptions of Giftedness*. Cambridge University Press, 327–342.
- Subotnik, R. & Jarvin, L. (2005). Beyond Expertise: Conceptions of Giftedness as Great Performance. In: R. Sternberg & J. Davidson (Eds). *Conceptions of Giftedness*. Cambridge University Press, 343–357.
- Feldman, D. H. (1986). Giftedness as a developmentalist sees it. In R. J. Sternberg & J. E. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness*. New York: Cambridge University Press. 285–305.
- Hallam, S. (2006). Conceptions of musical ability. In: M. Baroni, A. R. Addressi, R. Caterina & M. Costa. *Proceedings of the 9th International Conference on Music Perception & Cognition (ICMPC9)*, Bologna, Italy. 425–433.
- Haroutounian, J. (2000). Perspectives of musical talent: a study of identification criteria and procedures. *High Ability Studies*, 11(2), 137–160.

- Haroutounian, J. (2008). *Kindling the Spark: Recognizing and Developing Musical Talent*. 10th Asia-Pacific Conference on Giftedness, Singapore. Pristupljeno: 9. 12. 2016., <http://hkage.org.hk>.
- Heller, K. A. (1991). The nature and development of giftedness: A longitudinal study. *European Journal for High Ability*, 2, 174–188.
- Hrpka, I. (1991). Prijemni ispit – provera muzičkih sposobnosti. U: Z. Vasiljević. *Metodika solfeda* (str. 9–21). Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.
- Winner, E. & Martino, G. (2000). Giftedness in Non-Academic Domains: The Case of the Visual Arts and Music. In: K. Heller, F. Mönks, R. Sternberg & R. Subotnik (Eds). *International Handbook of Giftedness and Talent, 2nd Edition*. Elsevier Science Ltd, Kidlington, Oxford, Oxford. 95–110.

Igor Nikolic, PhD
 Faculty of Arts
 University of Nis

BASIC MODEL OF MUSICAL TALENT DEVELOPMENT – CONTRIBUTION TO THE PHENOMENON DEFINITION

Summary: An analysis of the relevant literature suggests that there is still no generally accepted conception of giftedness and talent. We're still looking for new solutions and formulations in order to successfully identify and encourage gifted and talented people. With the tendency to contribute to the understanding of the musical talent, the author primarily explains relevant terms - musical potential, musical ability/abilities, musicality, musical hearing, and others. These considerations, along with studying the characteristics of musically talented persons, led to creation of the *Basic Model of Musical Talent Development*. As the development and manifestation of talent are influenced by many personal and environmental factors, the model distinguishes the elementary factors (the factors without which talent can not be developed) and the indicators that enable the identification of (potentially) talented persons. The model also shows the complex factor interaction, which is conditioned by the stage of musical development, as well as by the direction in which the musical talent develops. In relation to the above considerations, article promotes concise definition of musical talent.

Key words: musical talent, model, conceptions of giftedness, terminology definition.